

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Nienke Rooijackers
Titel	Het lied van de woeste grond
Jaar	2005
Uitvoering	

Copyright (C) 2005 by Nienke Rooijackers

Hoofdstuk 1 – de dood wacht

GELUID:

Ziekenhuis/Sterfscène – *hij gaat dood, een heel kort moment, een extract van de eerste impressie, de allerlaatste ademstoot; de climax van wat je even later zal horen*

Man:

Ik zou honderd willen worden om te zien of de kinderen van je kinderen zo mooi zijn als jezelf, of mooier misschien. *[zegt hij tegen zichzelf]*

GELUID:

Ziekenhuis – *uitgebreidere versie van de eerste impressie, hij gaat dood.*

de Dood:

Gij kent de geheimen niet van een Novemberse dag ~~aan het water~~; gij hebt geen oor voor de verrukkelijke woeste vaart der stormen, voor het hemelruim; gij mint niet de zang van het stervende riet onder het dodenkoor van ~~de~~ het brullende wateren; noch hebt gij oog voor de blauw-grijze wolkenvrachten die langs 't zwerf opgejaagd worden en voor de rijke tinten, waarmee de herfst het graf voor de zomer toedekt.

Man:

Ik zou honderd willen worden. *[zegt hij nu tegen de Dood, verzucht hij.]*

Man: *[terug in de tijd – dit klinkt verder weg. Hij noemt bloemen op die hij zoeven langs de wegwand is tegengekomen]*

boterbloem (geel)

meerzalutjes

sterre-muur (wit sterretje in groen gras)

grote schermbloem van 't duizendblad

smeewortel, geel en paars

paarse koekoeksbloem

...kruid (blauwe kelkjes)

De bramen bloeien

ratelpeppel-varens

leeuwentand

duizendblad

Man: *[hij maakt de zin af die hij even tevoren tegen de Dood zei]*

Om te zien of de kinderen van je kinderen zo mooi zijn als jezelf, of mooier misschien.

de Dood: *[de Dood is niet van het plan te weerhouden]*

Noch is ooit de geur van water aan uw lippen geweest als 't schuim van de kolkende baren stuift; en in het diepste van uw wezen was er nooit die wonderlijke verstilling gelijk in de natuur, wanneer de regen in flardige gordijnen druist over ~~de~~ het veld en de stormen speelt met de stervensbruine blaren...

GELUID:

Ziekenhuis – *nog eens gaat hij dood, herhaling van de eerste impressie, met variaties op het thema*

.....

Hoofdstuk 2 – wat nu te doen bij mijn eigen sterfbed

Man: *[de man leest hardop voor uit een woordenboek, droog]*

moraal

mo-raal

de moraal

~~een meervoud~~

1 de heersende zeden en gebruiken

~~de losse moraal aan het franse hof~~

~~leeky's geschiedenis van de europese moraal~~

2 zedelijke waardering van specifiek menselijke handelingen

~~synoniem:~~ zedenleer, ethiek

de christelijke moraal

3 vaste zedelijke beginselen, iemands voorstelling van goed en slecht

hij heeft geen moraal

4 leerzame conclusie van een verhaal, fabel e.d.

~~synoniem:~~ zedenles

~~bij elke fabel wordt de moraal in de beide laatste versregels mee gedeeld~~

les die men uit iets kan trekken

5 sportterm: moreel

GELUID:

De tekst die de man uit het woordenboek voorleest is ingebed in geluid. misschien het omslaan van een bladzijde – of het neerduwarrelen van een blad, knisperen van een blad – misschien combinatie van de twee
Het geluid moet van buiten zijn.

.....

Hoofdstuk 3 – herinnering: jacht/in het veld

GELUID: *[de doorgecomponeerde geluiden van hoofdstuk 2 zouden door kunnen lopen in hoofdstuk 3, zodat je het veld 'inglijdt'.]*

Voetstappen door het gras

Een hond rent door het gras

Hijgen van hond

Voetstappen

Rennende voetstappen

RUST

Een tak knapt onder de schoenzolen

Een schelle doordringende kreet van een roofvogel

Een hond blaft

Een vogel vliegt op

Voetstappen

[Dit geluidsbeeld moet het gevoel van het open veld in zich dragen. Veel ruimte. Geluiden dragen ver. Ook zit er een zekere spanning in. Door de rustige tred door het gras naast de rennende tred te zetten bijvoorbeeld. Of door het hijgen van de hond – dat misschien veel dichterbij moet klinken dan alle andere geluiden – De kreet van de roofvogel draagt natuurlijk ook een spanning in zich. En ook het ruimtelijke effect kan spanning in zich dragen.

Echte jachtgeluiden, zoals een schot, of jachthoorns o.i.d. komen nu nog niet voor. Deze scene ademt vooral de rust en ruimte uit van heel vroeg 's morgens in het veld. De spanning kan gedurende de compositie wel een beetje opgevoerd worden: 'er staat iets te gebeuren'.

Dit geluidsbeeld moet opgebouwd worden met realistische geluiden. De situatie moet herkenbaar zijn. En met een beperkte hoeveelheid aan geluiden gemaakt worden. De geluiden worden echter op een muzikale manier door elkaar heen gemonteerd. Het narratieve zit hem in de spanningsopbouw zoals ik die eerder beschreven heb. Overigens: de rust die deze scene moet ademen staat in contrast met de 1^e geluidsimpresie van het ziekenhuis. Je keert in deze scene bij wijze van spreken met de man mee naar binnen. Hij kan weer even rustig ademhalen.]

Man:

Het jagen moet op weidelijke wijze geschieden en daartoe behoort o.a. de wijze van doden van aangeschoten wild ~~en ook van rooftuig. Met het rooftuig kunnen wij kort zijn: een ferme slag met een stok op kop of neus zal het dier uit zijn lijden helpen. Bij roofvogels passe men op zijn handen, want met klauwen kunnen zij u leelijk toetakelen en aangezien zulke wonden bloedvergiftiging kunnen veroorzaken, zijn zij zeer gevaarlijk.~~

Konijn of haas houde men met de linkerhand bij de beide achterloopers met den bol naar beneden, ongeveer op de hoogte van de rechterhand. Dan geve men hem met de rechterhand en wel met den scherpen onderkant een ferm slag in den nekwervels achter de lepels.

GELUID

Is de slag op de goede plaats en met voldoende kracht aangebracht, dan zal de nek gebroken en het dier onmiddellijk uit zijn lijden zijn. ~~Daarna late men het dier pekelen. Men legge het tusschen de aaneengesloten knieën met de achterlopers naar onderen en den buik naar boven, met de rechterhand wordt nu langzaam en geleidelijk van boven naar beneden over den buik gedrukt om op die wijze de pekels (urine) te verwijderen. Lukt het niet onmiddellijk, dan herhale men die manoeuvre na een paar minuten, maar de pekels moet verwijderd.~~

[De tekst hierboven wordt zonder veel emotie, maar wel met belang en in alle rust en ernst uitgesproken. De tekst van de man maakt is de climax.]

GELUID:

Stemmen van jagers in het veld. Ze roepen naar elkaar. Ze staan ver van elkaar vandaan. Er hangt mist over

het veld. Ze klinken ver weg. Het maakt niet heel veel uit wat ze roepen. Er heerst opwindning, dat hoor je.

RUST & OPWINDING

Ziekenhuisgeluiden – de realiteit van het ziekenhuis dringt even door.

[en dan zakt hij weer weg] Terug naar de stemmen in het veld. Rustiger. Verder weg. Dieper in de droom. Een hond blaft. Een vogel vliegt op. Allemaal ver weg. De higgende hond heel dicht bij. Dan een hard schot dat lang en ver doorklinkt.

Ziekenhuis - De man kreunt

[droom en realiteit vermengen] Een ree springt en vlucht weg. Dor hout dat kraakt. Een schelle doordringende kreet van een roofvogel. Een machien dat naast de stervende man gaat piepen – alarm. Een dode vogel valt met een plof op de grond. Rust.

[In het laatste geluidsdeel van dit hoofdstuk staan de jacht en het open veld centraal. Dat is de basis. Een paar maal dringt de realiteit van het ziekenhuis, de pijn die de man voelt, de droom binnen. Jachtschot en pijnscheut – het een volgt uit het ander. Het aangeschoten ree dat wegvlucht, de schelle doordringende roofvogelkreet – het zijn allemaal afgeleiden van de pijn die de man in zijn ziekenhuisbed voelt en die flarden van herinneringen gaan samen met de piepende machines aan het bed. – Het zou hier mogelijk zijn al stemmen te gebruiken van de mensen die aan het bed staan. Opmerkingen als: Go mer slaopen, Rustig mer, Herre ge pinj zouden tot de man door kunnen dringen, mits de anekdotiek hier niet de overhand krijgt. Overigens beschrijf ik hier heel realistische geluiden. Ik kan mij heel goed voorstellen dat deze uiteindelijk niet allemaal even realistisch ingevuld worden. belangrijk is dat er een beeld van jacht en open veld ontstaat, en van een dier dat aangeschoten wordt]

Ziekenhuis

[de pijn is nu niet meer te houden. De realiteit dringt zich aan de man op. hij wordt uit zijn droom getrokken]

[opnieuw noemt de man de bloemen op die hij zo-even langs de wegwant is tegengekomen. Het zou kunnen dat hier de sfeer van het ziekenhuis onder aanwezig is. Hij roept ze weer op in zijn herinnering. Dit rijtje is niet exact hetzelfde rijtje als het eerste, hoewel een paar bloemen wel overeenkomen. De namen van de bloemen moeten in alle rust gezegd worden. Bijna als een mantra – om zichzelf rustig te krijgen, de pijn weg te ademen.]

Man:

paarse koekoeksbloem
...kruid (blauwe kelkjes)
De bramen bloeien
ratelpeppel-varens
leeuwentand
duizendblad
valeriaan
zuring
wilgeroosje
berenklauw
fluitekruid
boerewormkruid

De Dood:

... wanneer de regen in flardige gordijnen druist over de het velden en de stormen speelt met de stervensbruine blaren...

Man:

Ik zou honderd willen worden

[dit klinkt als een slotaccoord]

.....

.....

Hoofdstuk 4 – de liefde

KERKKLOKKEN IN HET VELD – VER WEG, STEEDS DICHTERBIJ, LIJKT EERST DE BEGRAFENIS, WORDT HUWELIJSINZEGENING:

Stem van priester in kerk (ver weg) – maakt onderdeel uit van geluidsbeeld

SACRAMENT VAN HET HUWELIJK

en beloof je haar lief te hebben en trouw te zijn alle seizoenen van het leven, haar te eerbiedigen en bij te staan in goede en kwade dagen, in rijkdom en armoe, in gezondheid en in ziekte, totdat de dood jullie scheidt?

~~in de geest van het Woord van God, totdat de dood jullie scheidt?~~

Wat is daarop je antwoord?

De kerkklokken zwellen aan, gaan doorelkaar en bouwen samen een feestje. De fanfare komt langs en de vogels fluiten.

Een baby huilt

OPWINDING & DRUKTE van VERLIEFDHEID

JA

ja

Dan is het stil

.....

Hoofdstuk 5 – terug in ziekenhuis & aanvaarding van het lot

Zachtjes piept het machien – de wereld om het bed dringt door

Geen pijn

Maar rust en kalmte van de stille ziekenhuisgangen

Zacht ademhalen – misschien wel een beetje piepend

De vogels fluiten

Zachte stemmen aan het bed – ze fluisteren

Een vogel vliegt op – eentje maar

Het is de rust van wachten op de dood – aanvaarding

Een karretje rolt voorbij

Een schoen piept in de verte

Hij zucht

(de herinnering aan het huwelijk, aan de liefde, aan zijn vrouw, maakt hem rustig)

RUST

Man:

~~Aangeschoten reeen geve men het vangschot achter het linkerblad, teneinde het hart, of achter de oren (het gehoor) om de hersenen te treffen. kan men afvangen met een daartoe vervaardigd jachtmes, dat puntig, aan weerszijden scherp en tamelijk breed is, kan het ree worden afgevangen. Om dit te bewerkstelligen wordt met de linkerhand de bek (wildvang) van het ree omvat en de kop ietwat tegen den hals gedrukt, vervolgens wordt de messteek in de breedte in één rechte horizontaal doorgetrokken lijn van de oogen (glazen) vlak onder het gehoor door naar den nek aangebracht. Daár is dan de plaats, waar de eerste halswervel eindigt en de schedel begint.~~ Door het jachtmes met kracht erin te steken, wordt het ruggemerg in zijn geheele breedte doorsneden.

(hijzelf is aangeschoten, zichzelf wordt gedood)

.....

Hoofdstuk 6 – geboorte

De schreeuw van een vogel

Voetstappen door het gras

(hij rent naar huis)

De voetstappen rennen door het gras

Het murmelen van de bloemenrij

Een baby huilt *(moet goed klinken bij de schreeuw van de vogel, op elkaar lijken)*

Vanuit de verte klinken stemmen en lachen mensen – ‘het is een jongen’,

De baby huilt weer

De moeder lacht

KORT – VERWARREND

(eigenlijk loopt het hier door in 7, 8)

.....

Hoofdstuk 7 – dankbaarheid

De kerkklokken klinken

} VER WEG

De priester spreekt het **sacrament van het doopsel** uit

De mensen in de kerk zingen

Voetstappen rennen een stenen trap op

} DICHT BIJ

Een zware deur valt in het slot (iets minder dicht bij)

De kerkklokken, de priester en de parochianen verdwijnen langzaam

.....

Hoofdstuk 8 – terug in het veld

Er roepen weer mannen in het veld – daar klinkt nu ook een jongensstem bij, hij hoort bij de groep.

De vogel schreeuwt weer

Stilte

Man: *2° woordenrij. Weet nog niet welk woord. Zou iets te maken moeten hebben met vrouw/echtgenoot/huwelijk/trouw... zoiets*

.....

Hoofdstuk 9 – ziekenhuis

Het delirium wordt heviger, alle geluiden rondom het bed lijken luider en groter, angstiger. De stemmen rond het bed penetranter

HEVIG

tussendoor:

Man: *[de man leest hardop voor uit een woordenboek, droog. Het omgevingsgeluid is even verdwenen] (terug in het hoofd)*

vaderlijk

va-der-lijk

1 eigen aan, uitgaande van, betrekking hebbend op een vader als zodanig
het vaderlijk gezag

2 eigen aan, uitgaande van, afkomstig van iemands vader, op hem betrekking hebbend
het vaderlijk huis, het vaderlijk erfdeel

3 (**van personen**) op een vader lijkend, zorg en liefde bewijzend zó als slechts een vader te verwachten zou zijn

een vaderlijke vriend

4 (**van gevoelens, uitingen enz.**) zoals eigen is aan, uitgaat van, natuurlijk is voor een vader, welwillend, vol liefde

vaderlijke tederheid

vaderlijke vermaningen

RUSTIG

5 zijn gezag en regelend vermogen latende gelden

gezaghebbend

6 bemoeiziek

~~7 (weinig gebruikt) eigen aan voorvaderen~~

~~voorvaderlijk~~

.....

Hoofdstuk 9 – ziekenhuis; vervolg

De pijn, of angst, of dood komt in alle hevigheid weer terug. De geluiden op de gang zijn nu zo heftig aanwezig. Ze gaan een dansje aan met alle andere geluiden om hem heen.

– zijn eigen ademhaling blijft in alles wat hij verneemt dominant in zijn ritmiek –

NOG VEEL HEVIGER – CLIMAX

dan sterft hij – alles is stil

De man:

Ik zou honderd willen worden om te zien of de kinderen van je kinderen zo mooi worden als jezelf, of mooier misschien

.....

.....

intermezzo; interviews met de kinderen

een montage van verschillende interviews met zijn kinderen; wat herinneren ze zich van hem, hoe kijken ze op hem terug, waarin zien ze hem nog steeds, waar is hij nu...

het is een beeld van hoe hij door is blijven leven in zijn kinderen, een plek die bestaat en waar hij nog steeds is – in de hoofden van de kinderen, anderzijds een veel concreter beeld van wie hij was, door de ogen van anderen. de herinneringen komen niet altijd overeen.

.....

.....

Hoofdstuk 10 – dood

Man:

Is het ree dood, dan worden bij de bok onmiddellijk de beide ballen verwijderd.

Het verder ontweiden, ~~waartoe een bok of geit wel op een schuinstaande ladder met de kop naar boven en op de rug wordt vastgehecht,~~ kan een paar uur later geschieden. Men snijdt daartoe met een jachtmes ~~(de jachtopzichter behoort dit steeds bij zich te hebben, als er kans is op reeën, het is echter een veel kleiner mes dan waarvan boven werd gesproken)~~ de onderbuik in het midden, vanaf de onderste ribbe naar beneden toe, open en verwijdere aan weerszijden van de snede de huid een weinig opdat ze door het zweet niet teveel verontreinigd worde.

Vervolgens worden hart, longen, ingewanden, enz. verwijderd en wordt het inwendige met eenige emmers water ~~het inwendige~~ afgespoeld ter zuivering van het nagebleven zweet. ~~Het ree blijft zo enige uren hangen om te luchten, evenals een varken op de leer.~~

Vederwild – met uitzondering van ganzen en eenden – wordt met beide handen ~~en~~ ~~wel~~ zodanig vastgenomen dat het op de rug daarin ligt en met de kop naar beneden. Met de beide duimen wordt nu krachtig op de longen gedrukt. ~~en~~ Spoedig zal de ademhaling ophouden en de kop slap hangen.

~~Men eindigt echter niet met het drukken, totdat men volkomen overtuigd is dat het dier dood is.~~

Eenden worden bij de hals vastgenomen. ~~en~~ Door een draaiende beweging wordt haar de nek gebroken.

Ganzen slaat men op de kop met een stok dood.

(de opeenvolging van voorbeelden volgt elkaar steeds sneller op, met een zekere agressie, of haast, of angst. Staccato)

Kerkklokken

Sacrament van de DODEN

De Man: *[hij herhaalt zijn bloemengebed in de kerk. Met zachtheid]*

boterbloem (geel)

meerzalutjes

sterre-muur (wit sterretje in groen gras)

grote schermbloem van 't duizendblad

smeerwortel, geel en paars

paarse koekoeksbloem

...kruid (blauwe kelkjes)

De bramen bloeien

ratelpeppel-varens

leeuwentand

duizendblad

.....

Hoofdstuk 11 – afscheid

Alle herinneringen passeren opnieuw, door elkaar – soms in sneltreinvaart – in vijf minuten door afgelopen deel heen.

Ademhaling belangrijk??

Opnieuw sterft hij

.....

Hoofdstuk 12 – opbaring & epiloog

De man:

Na afloop van de jacht wordt al het wild onder toezicht van de jachtopziener netjes in rijen uitgelegd en wel alles op een zijde liggende en in een richting d.w.z. met kop of bol naar onderen. Het jachtgezelschap hoort tegen de koppen aan te zien en niet omgekeerd; en naar orde: 1^e hazen, 2^e konijnen, 3^e fazanten, 4^e eenden, 5^e kleiner gevogelte. Reeen worden apart gelegd, evenzoo eventuele 'diversen', b.v. een vos, bunzing, wilde duiven, vlaamsche gaaien enz. enz.

Om het tellen te vergemakkelijken, wordt elk tiende stuk wat uit de rij gelegd. Voor de bezichtiging geeft de jachtopzichter zijn jachttheer kennis, hoeveel stuks van elk wild zijn geschoten. De jachttheer deelt dit aan zijn gasten mede, alvorens tot bezichtiging van het tableau wordt overgegaan. Is het te donker, wat meestal het geval zal zijn, dan zorgt men voor verlichting, b.v. met petroleumfakkels.